

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen
julkaisuja 2004:1

ONNETTOMUUDEN TAPAHDUTTUA

Suruhartauden toteuttaminen

Kirkkohallitus
Helsinki 2004

Teksti: Työryhmä

Kannen kuva: Yrjö Tavaila

Kannen suunnittelu: One Partner/Pellikka

Julkaisija: Kirkkohallitus

Hakapaino Oy, Helsinki 2004

ISBN 951-789-144-X

ISSN 1237-279X

SISÄLLYS

Lukijalle	5
Kriisiviestintä	7
Surun säteily	9
Puheen pitämisestä	10
Ulkoiset puitteet	12
Lapsiryhmän kanssa	14
Rukoushetki onnettomuuden tapahduttua	16
Rukouksia	21
Raamatuntekstejä	24
Ehdotuksia ja aineksia puheiksi	29
Musiikki suruhartauksissa	44
Jälkihoidon tarve	48
Kirjoittajat	53
Kirjallisuus	54
Suomen ev.-lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja	60

Lukijalle

Ostoskeskuksessa on räjähtänyt, bussi on riistäytynyt hallinnasta, pieni koululainen on jäänyt auton alle. Julkisuuden henkilö on surmattu. Kuolema ja loukkaantuneiden tuska kiirii huhujen ja tiedotusvälineiden kautta. Suru säteilee laajalle, monet tulevat kosketetuiksi. Kirkkoja pidetään auki: ihmiset tulevat hiljentymään tai sytyttämään kynttilän. Onnettomuuspaikoille kokoonnutaan tuomaan kukkia, kynttilöitä ja sanallisia viestejä. Konginkankaan onnettomuuden jälkeen suomalaisten yhteistä surua kuvastivat tuhannet Internetissä sytytetyt virtuaalikynttilät sekä suruliputus. Ihmisillä on tarve ilmaista osanottonsa ja löytää jokin muoto yhteiselle kokemukselle.

Viesti saavuttaa vääjäämättömästi myös kirkon ja sen työntekijät. Mitä tehdä? Mitä pitäisi ottaa huomioon? Miten vastata seurakunnalle osoitettuihin pyyntöihin? Nämä ovat kysymyksiä, joihin täytyy löytää vastaus pikaisesti. Niitä ei voi jäädä miettimään kovin pitkään.

Kriisitilanteissa auttavat rutiinit ja valmiit mallit, joita voi soveltaa tilanteen mukaan. Tämä kirjanen on tarkoitettu olemaan apuna juuri onnettomuuden yllätyksellisyyden ja hämmennyksen hetkellä. Se on yksinkertainen ja helppokäyttöinen apuväline niille, jotka järjestävät päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla ja seurakunnissa muistohetkiä tai hartauksia, joissa juuri tapahtunutta sanoitetaan yhdessä.

Julkaisussa esitellään suruhartauden runko ja annetaan aineistoa sen eri kohtiin. Hartauden suunnitteluun vaikuttaa paljon se, minkälainen joukko on koolla; minkä ikäisiä he ovat ja kuinka lähellä tapahtumista he ovat olleet. Tässä on myös lyhyitä ohjeita siitä, mitä tulee ottaa huomioon omassa ja muiden käyttäytymisessä ja miten yksinkertaisesti voi tuoda Jumalan sanan lohdutuksen ja turvan kulloiseenkin tilanteeseen. Kokemuksen mukaan parasta aineistoa on tuttu rukous, tuttu virsi ja tuttu Raamatun teksti.

Suruhartauksiin kokoontuu ihmisiä, joilla on hyvin erilainen kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. Tavoitteena on ollut luoda puitteet kristillisestä uskosta nousevalle hetkelle, jossa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia. Lohdutus ja turvallisuus alkaa kasvaa siitä kokemuksesta, että en ole surussani yksin.

Työryhmä toivoo kirjaseen myös tukevan sitä, että seurakunnassa laaditaan kriisisuunnitelma ja toimintaohjeet mahdollisten onnettomuuksien varalle ja työntekijät koulutetaan kohtaamaan ne hengellisen viran edellyttämällä ammattitaidolla. Elämä on osoittanut, että mitä suurempi hätä, sitä varmemmin käännytään kirkon puoleen. Kirjasessa on myös sellaista aineistoa, johon on hyvä perehtyä etukäteen, ettei kaikkea tarvitse omaksua muutamassa minuutissa.

Surun jälkihoitoon voidaan tässä julkaisussa vain viitata, mutta jälkihoidon tärkeyttä ei pidä unohtaa. Onnettomuudessa kaikki muuttuu silmänräpäyksessä. Ne, joita onnettomuus koskettaa, tarvitsevat tukea heti onnettomuuden tapahduttua. Yksi järjestetty hetki on vain matkan alku. Suru on aina pitkä, aikaa vaativa prosessi.

Kirjaseen laatineen työryhmän puheenjohtajana on ollut palvelevan puhelimen sihteeri Helena Samulin, jäsenenä sairaalasielunhoidon johtaja Kirsti Aalto, toimittaja Lisa Enckell, kouluasiain sihteeri Markku Holma, jumalanpalveluskasvatuksen projektisihteeri Helena Lindfors ja työalasihteeri Seppo Lusikka.

Työryhmä aloitti työskentelynsä Myyrmannin onnettomuuden lokakuussa 2002 herättämän tarpeen pohjalta. Työn ollessa miltei valmis tapahtui järkyttävä Konginkankaan turma 19.3.2004. Pastori Irja Askola piti tuona aamuna suoran radiohartauden, jonka teksti saatiin mukaan tähän julkaisuun.

Helsingissä 24. maaliskuuta 2004

Työryhmä

Kriisiviestintä

Onnettomuus on aina uutinen paikkakunnalla ja kaikki asiaan liittyvä kiinnostaa tiedotusvälineitä. Seurakunnassa toimitaan onnettomuuden tapahduttua ennalta sovitun kriisisuunnitelman mukaan. Suunnitelmassa näkyy myös, miten tiedotus ja viestintä hoidetaan. On tärkeää muistaa, että suruhartaus on eri asia kuin tiedotustilaisuus, vaikka julkisuus ja avoimuus kuuluvat molempiin.

Sisäinen viestintä

Oikea tieto, nopeus, luotettavuus ja uskottavuus ovat keskeistä kriisiviestinnässä. Ennalta sovitun toimintasuunnitelman noudattaminen on välttämätöntä asioiden sujumisen, ihmisten suojaamisen ja yhteisyyden vuoksi.

Kun onnettomuus on tapahtunut

- Yhteys työyhteisön vastuuhenkilöön
- Kriisin / onnettomuuden vakavuusasteen arviointi
- Varmistetaan, että yhteydet työntekijöiden välillä toimivat. Sovitaan, miten työntekijät ovat tavoitettavissa ensimmäisen ja kolmen seuraavan vuorokauden aikana.
- Jaetaan ja tarkistetaan olemassa oleva tieto ja tosiasiat

- Sovitaan työnjaosta
 - Kuka antaa tarvittaessa lausuntoja ulospäin
 - Ketkä järjestävät suruhartauden ja mihin tilaan
 - Pidetäänkö kirkko auki, tarjotaanko keskusteluapua sitä haluaville
 - Miten ja kuka rajaa yksityisen ja julkisen tilan, kun järjestetään suruhartausta seurakunnan tiloissa, kouluissa tai työpaikoilla
 - Miten asianosaisia suojataan julkisuudelta suruhartauksessa ja kuitenkin palvellaan tarvittaessa mediaa
 - Kuka hoitaa arkirutiinit ja sovitut asiat poikkeustilanteiden aikana
 - Miten paluu arkeen hoidetaan

Julkinen viestintä

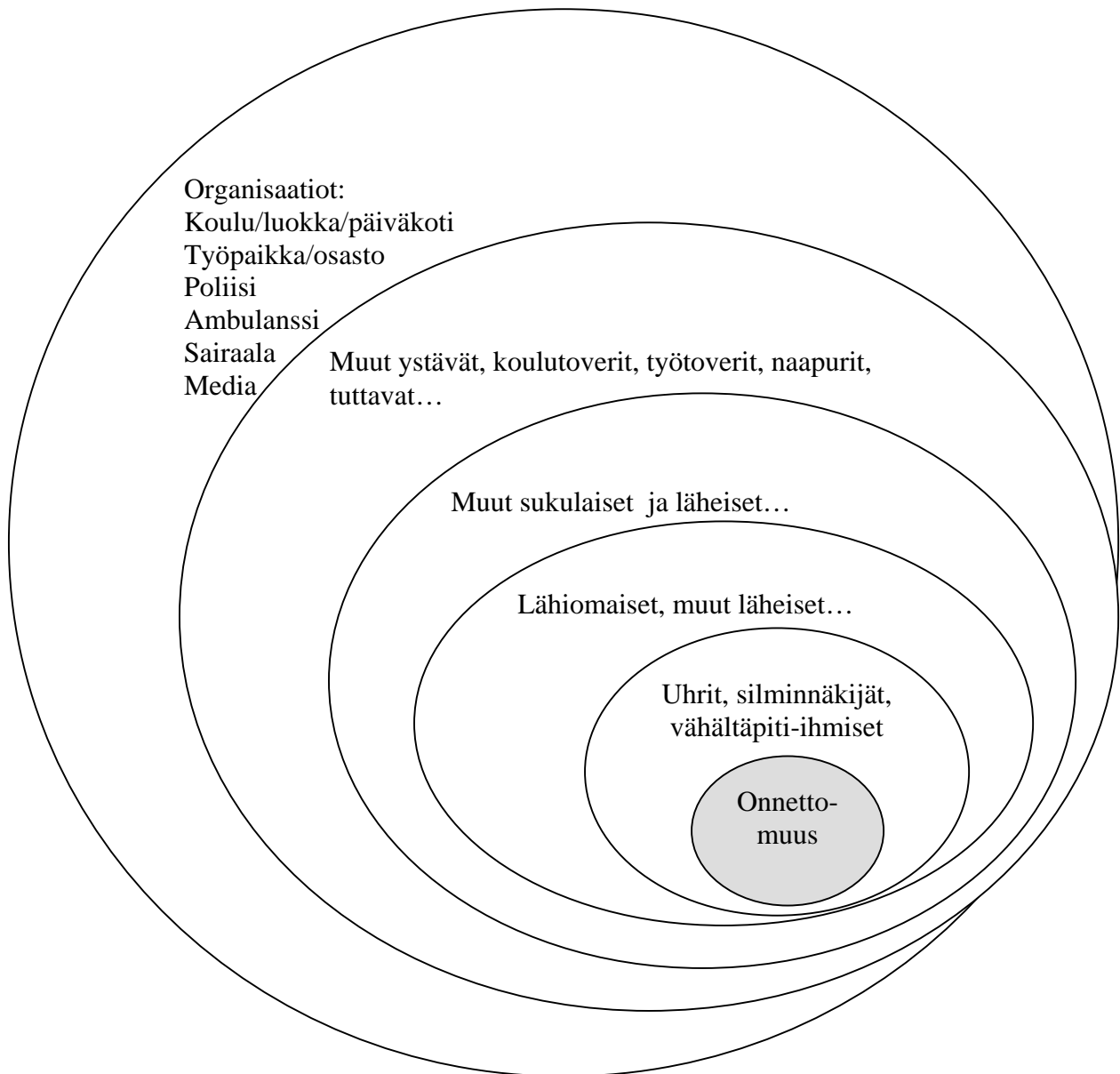
Suruhartausta järjestettäessä on varauduttava median läsnäoloon. Etukäteen sovittu henkilö ottaa vastaan ja ohjaa median edustajat sellaiseen paikkaan, missä he voivat toimia häiritsemättä suruhartausta. Sama henkilö puuttuu tarvittaessa hienotunteisesti häiriötekijöihin suruhartauden aikana.

On hyvää palvelua, jos suruhartauden puhe, rukoukset sekä virsien sanat ja musiikkitiedot ovat saatavilla välittömästi tilaisuuden jälkeen tai myöhemmin esimerkiksi virastosta tai nettisivuilta.

Kirkkosalin tai hartaustilan siisteys ja kauneus ovat tärkeitä tekijöitä. Kynttilöillä ja kukilla on oma viestinsä sekä tilaisuuden aikana että silloin, kun kirkko on avoinna yksityistä hiljentymistä varten. Sopivaan paikkaan on hyvä laittaa selkeät ohjeet, mistä ja milloin ihmiset voivat saada keskusteluapua.

Ihmisen kunnioittaminen ja hienotunteisuus on tärkeää joka tilanteessa.

Surun säteily

Onnettomuus, traaginen kokemus, suru etenee kuin renkaat veteen heitetyn kiven ympärillä. Voimakkaimpana ja pienimpänä ne näkyvät keskellä vaimentuakseen sitten laajenevina kehinä ympäristöönsä. Kiven aiheuttamat renkaat ovat säännöllisiä, mutta yllä olevalla epäsäännöllisillä renkailla on haluttu kuvata kokemuksen sattumanvaraisuutta. Toisissa kohdissa rengas on toista lähempänä, toisinaan kauempana ja näillä on yhteys kokemuksen voimakkuuteen. Tärkeintä kuitenkin on, että auttaja hahmottaa kokonaisuuden ja kykenee arvioimaan, missä avun tarve on suurin ja kiireisin unohtamatta kehän ulkoreunalla olevia.

Puheen pitämisestä

Onnettomuuden tapahduttua tilanne on kaoottinen ja ihmiset ovat järkyttyneitä. Puhujan tehtävänä on sanoittaa tapahtunutta, luoda tilaa ahdistuksen keskelle ja avata uusia näkökulmia. Puhuja pyrkii löytämään lohdutuksen sanoja tilanteessa, jossa mikään lohdutus ei tunnu mahdolliselta.

Puhuessa on tärkeää valita sanansa huolellisesti ja liikkua rauhallisesti. Ennen puheen aloittamista kannattaa hengittää syvään muutaman kerran, katsoa kuuntelijoita ja aloittaa rauhallisella äänellä.

Puhujan tärkein tehtävä onkin luoda ahdistavaan hetkeen tilaa ja rauhaa. Puhe saa mielellään olla asiallinen ja lyhyt. Onnettomuuden jälkeen useimmat ihmiset kokevat järkytystä, surua, turvattomuutta, pelkoa, vihaa ja haavoittuvuutta. Ihmisten reaktiot ovat yksilöllisiä ja kestävät toisilla pitempään. Puheessa kannattaa painottaa, että ihmisen ei ole hyvä jäädä kriisitilanteessa yksin. On tärkeää etsiä ystävien ja perheenjäsenten pariin, puhua asioista ja kertoa omista tuntemuksistaan.

Myös puhuja itse saattaa olla syvästi järkyttynyt tapahtuneesta. Tämän tiedostaminen on erittäin tärkeää, sillä tunteet ja asenteet näkyvät ja kuuluvat. Puheen valmistaminen, tekstien ja virsien valitseminen etukäteen erityisellä huolella antaa varmuutta itse tilanteeseen.

Surulla on kollektiivinen luonne, ja siksi yhteisen rukoushetken järjestäminen on tärkeää. Toisaalta suru ajaa ihmisen syvään yksi-

näisyyden kokemiseen. Puhuja ei voi luvata helppoa pääsyä surusta, ja kuitenkin hänen tehtävänsä on avata näköalaa tulevaisuuteen.

Traumaattisen tapahtuman yhteydessä ihmiseltä katoaa tulevaisuuden perspektiivi, joka palautuu myöhemmin, kun kriisistä on selvitty. Tässä tilanteessa tehtävänä on auttaa elämään nykyhetkeä ja siinä sietämään epätietoisuuden ja avuttomuuden tunteita.

Puhetta saa täydentää hiljaisuus, rukous ja musiikki. Musiikin hoitava ja rauhoittava vaikutus on voimakas. Surun yhteisyyttä voi konkretisoida siten, että jokainen tilaisuudessa mukana oleva sytyttää kynttilän pöydälle, portaille tai muuhun sopivaan paikkaan.

Suruhartauksiin hakeutuu elämäkatsomukseltaan erilaisia ihmisiä, joille suru ja järkytys on yhteinen.

Ulkoiset puitteet

Hartaushetkeä järjestettäessä on hyvä kiinnittää huomiota myös ulkoihin puitteisiin. Jo pienillä yksityiskohdilla voidaan saada aikaan rauhoittava ja hoitava ilmapiiri. Kukilla ja kynttilöillä on symbolista ja myös esteettistä merkitystä. Seurakunnan työntekijä pukeutuu tilaisuutta arvostaen, mielellään virkapukuun. Myös suruliputus kuuluu asiaan.

Kun hartaushetki järjestetään kirkossa tai muussa ns. sakraalitallassa, sopivat puitteet ovat valmiina: alttarilla on kukkia ja kynttilöitä. Koulussa tai muussa oppilaitoksessa, päiväkodissa tai työpaikalla järjestetty tilaisuus on yleensä luonteeltaan suljetumpi ja intiimimpi. Sillä on usein myös muistohetken luonne, jolloin muistetaan jotakuta samaan yhteisöön kuulunutta henkilöä. Tällaisessa tilaisuudessa voidaan rakentaa muistopöytä, jolla on valkoinen liina, vainajan kuva, kukkia ja kynttilä. Esille voidaan asettaa myös muistokirja, johon läsnäolijat saavat kirjoittaa tervehdyksiään. Kirja annetaan myöhemmin omaisille. Koululuokassa tai työpaikalla voidaan vainajan tyhjälle paikalle sytyttää kynttilä.

Sureville ihmisille on tärkeää, että he saavat tilaisuuteen osallistuessaan olla rauhassa, halutessaan myös omissa oloissaan. Kirkkotilassa se yleensä onkin mahdollista: voi valita syrjäisen istumapaikan, asettua pylvään varjoon tai jäädä mahdollisesti lähelle oven-suuta, josta on tarvittaessa helppo poistua. Valaistuksella voidaan myös lisätä yksityisyyden suojaa: himmennetty valo antaa mahdollisuuden piiloutua.

Altteri

Häiriötön tila
Valkoinen liina
Kynttilä
Kukat
Krusifiksi
Raamattu

Muistopöytä

Häiriötön tila
Valkoinen liina
Kynttilä
Kukat
Valokuva

Lapsiryhmän kanssa

Ryhmätilaan rakennetaan alttari istumakorkeudelle. Se liinoitetaan valkoisella, laskeutuvalla kankaalla. Altтарin päälle asetellaan kynttilä ja oksa, jonka ympärille kiedotaan vihreää, tuoretta ja elävää kasvia. Altтарille sytytetään kynttilä.

Aikuinen istuu lasten kanssa altтарin ääressä. Tapahtunutta onnettomuutta mietitään yhdessä keskustellen. Lasten kysymykset tuovat heille tärkeät asiat esille. Aikuinen voi omalla läsnäolollaan tuoda lapsille kokemuksen Jumalan huolenpidosta kaiken käsittämättömän äärellä. Lasten kanssa voi keskustella pelastustoimista.

4–7-vuotiaat ovat hyvin erilaisessa vaiheessa tunteiden käsittelyn ja kuoleman kohtaamisen edessä. Ryhmän tulee olla niin pieni, että aikuinen voi havainnoida kunkin lapsen ilmeet, olemuksen sekä kuulla aratkin ajatukset ja kysymykset. Läheisyys ja tutun ja turvallisen aikuisen syli sekä hyvien asioiden esillä pitäminen tuovat toivoa hämmentävään tilanteeseen.

Aikuinen laulaa lapsille tai heidän kanssaan tutun lastenvirren, esimerkiksi virren 499, *Jumalan kämmenellä* tai laulun *Maan korvessa kulkevi lapsosen tie*. Lopuksi voidaan rukoilla yhdessä yksinkertaisin sanoin todeten suru ja ikävä. Yhdessä pyydetään, että Jumala suojaa ja auttaa heitä, joilla on surullinen mieli.

Altтari jätetään ryhmätilaan. Se muistuttaa yhdessä vietetystä hetkestä ja keskusteluista. Yhteisesti sovitaan, että altтарin luona on paikka, jossa saa miettiä omia ajatuksiaan ja puhua niistä Taivaan Isän kanssa.

Tärkeää on myös keskustella lasten vanhempien kanssa, millainen hetki lasten kanssa vietettiin, mistä puhuttiin ja kuinka lapset reagoivat.

Rukoushetki onnettomuuden tapahduttua

Rukoushetki on laadittu soveltaen kirkolliskokouksen vuonna 2003 hyväksymässä Kirkollisten toimitusten kirjassa olevaa rukoushetken kaavaa. Kuhunkin kohtaan on otettu vain yksi vaihtoehto, jotta rukoushetken voi toimittaa tätä seuraten. Rukoushetken voi toimittaa pappi, muu seurakunnan työntekijä tai seurakuntalainen (esimerkiksi opettaja). Vaihtoehtoisia rukouksia, raamatuntekstejä ja puheita on sivulta 21 alkaen.

1. Virsi

548 Tule kanssani, Herra Jeesus

2. Johdanto

Alkusiunaus:

Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.
Aamen.

Johdantosanat

Tässä me olemme, neuvottomina. Emme tiedä, mitä ajatella. Menetyks tuntuu liian suurelta, suru ahdistaa. Kyselemme ymmärtämättä, miksi näin on tapahtunut. Miksi Jumala salli tämän tapahtua? Psalmikirjoittaja on pohtinut elämän katoavaisuutta ja Jumalan toisenlaista ajanlaskua psalmissa 90 näin:

3. Psalmi

Ps. 90: 1-6, 13-15

Herra, sinä olet meidän turvamme polvesta polveen.
ennen kuin vuoret syntyivät,
ennen kuin maa ja maanpiiri saivat alkunsa,
sinä olit.

Jumala, ajasta aikaan sinä olet.

Sinä annat ihmisten tulla maaksi jälleen
ja sanot: ”Palatkaa tomuun, Aadamin lapset”.
Tuhat vuotta on sinulle kuin yksi päivä,
kuin eilinen päivä, mailleen mennyt,
kuin öinen vartiohetki.

Me katoamme kuin uni aamun tullen,
kuin ruoho, joka hetken kukoistaa,
joka vielä aamulla viheriöi
mutta illaksi kuivuu ja kuihtuu pois.

Herra, käänny jo puoleemme.

Kuinka kauan vielä viivyt?

Armahda meitä palvelijoitasi!
Ravitse meitä armollasi joka aamu,
niin voimme iloita elämämme päivistä.

Niin kuin annoit murheen, anna meille ilo
yhtä monena vuotena kuin vaivamme kesti.

4. Raamatunlukua

Room. 8: 35, 37-39

Mikä voi erottaa meidät Kristuksen rakkaudesta? Tuska tai ahdistus,
vaino tai nälkä, alastomuus, vaara tai miekka?

Mutta kaikissa näissä ahdingoissa meille antaa riemuvoiton
hän, joka on meitä rakastanut. Olen varma siitä, ettei kuolema eikä
elämä, eivät enkelit, eivät henkivallat, ei mikään nykyinen eikä mi-
kään tuleva eivätkä mitkään voimat, ei korkeus eikä syvyys, ei mi-
kään luotu voi erottaa meitä Jumalan rakkaudesta, joka on tullut
Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme.

5. Puhe

Sanattomina olemme Jumalan edessä ja suuri miksi-kysymys täyttää mielen. Miksi tällaista tapahtuu? Miksi N.N. kuoli? Miksi minä pelastuin / elän? Miksi suojelusenkelit eivät varjelleet?

Meillä on ikävä häntä, joka kuoli. Muistot eri tilanteista hänen kanssaan säilyvät aina, ja saamme kiittää niistä asioista, joita hänen kanssaan jaoimme.

Tällaisen yllättävän kuolemantapauksen keskellä voi ihmiselle tulla kaikenlaisia tunteita, syyllisyyttä ja vihaakin. Kaikki tunteemme saamme antaa Jumalan kannettavaksi. Hän on syli avoinna valmiina lohduttamaan ja siunaamaan ihmisen suruja ja hämmennystä, toiveita ja haaveita, koko ihmisen elämää eteenpäin.

Alunperin sana lohdutus tarkoittaa yhdessä olemista yksinäisen kanssa. Lohduttaminen ei vie kipua pois. Pikemminkin se on sitä, että pysyttelemme yhdessä ja lähellä Jumalaa. Jumala tahtoo sanoa meille: Sinä et ole yksin, minä olen kanssasi. Yhdessä voimme kantaa tätä kuormaa. Älä pelkää. Minä olen tässä.

Kristityllä on toivo armahtavan ja rakastavan Jumalan lapsena. Äsken kuulemamme Raamatun kohta vakuuttaa, että mikään ei voi erottaa meitä Jumalan rakkaudesta. Kaikissa ahdingoissa meitä kantaa Jumalan rakkaus – silloinkin, kun emme jaksa sitä tunnistaa. Toivo on siinä, että Jumala on kaikkea tapahtunutta ja kaikkea kokemaamme suurempi, rakastava ja luoduistaan huoltapitävä. Myös silloin kun meistä tuntuu toivottomalta, synkältä tai näköalattomalta, Jumala kantaa meitä rakkaudessaan.

Polku, joka kiirehti kohti taivaanranta,
katkesi äkkiä: taivaanranta on tässä.

Vaakasuoraan menoon iskettiin pystypuu ylhäältä,
ristinmerkki.

Aika muuttaa merkitystään, syntyy uusi ajanlasku:
ennen ja jälkeen.

Sydämeni syyttää minua asioista,
jotka olisi pitänyt tehdä

tai jättää tekemättä.
Kadun, että puhuin ajattelematta
tai en puhunut ollenkaan.
Jumala, olen avuton murheessani.
Ilman sinua en pääse eteenpäin.
Ota vastaan syyllisyyteni.
Ota vastaan myös kaipaukseni ja kiitokseni siitä,
että annoit tämän ihmisen elämäni.
Hän on sinun turvissasi.
Johdata sinne myös minut.
Kanna minun elämäni, ole voimani.
Jeesuksen Kristuksen, rakkaan Poikasi tähden.
Aamen.

6. Rukousjakso

Rukous

Laupias Jumala, rakas taivaallinen Isä.
Me rukoilemme kaikkien niiden puolesta,
joita onnettomuus on koskettanut.
Anna voimaa tähän hetkeen ja edessä oleviin päiviin.
Auta meitä toimimaan oikein ja kaikkien yhteiseksi parhaaksi.
Päästä meidät pahasta.
Auta meitä osoittamaan toisillemme huolenpitoa.
Osoita meille tiesi ja auta kulkemaan sitä.
Herra, kuule hiljainen rukouksemme.

- hiljaisuus

Me kiitämme sinua lupauksestasi,
ettei mikään voi erottaa meitä sinun rakkaudestasi, joka on tullut ilmi Pojassasi.
Sinun käsiisi me jätämme toisemme ja itsemme.

Isä meidän (yhteen ääneen)

Isä meidän, joka olet taivaassa.
Pyhitetty olkoon sinun nimesi.
Tulkoon sinun valtakuntasi.
Tapahtukoon sinun tahtosi,
myös maan päällä niin kuin taivaassa.
Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme.
Ja anna meille meidän syntimme anteeksi,
niin kuin mekin anteeksi annamme niille,
jotka ovat meitä vastaan rikkoneet.
Äläkä saata meitä kiusaukseen,
vaan päästä meidät pahasta.
Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti.
Aamen.

7. Siunaus

Herra siunatkoon teitä ja varjelkoon teitä.
Herra kirkastakoon kasvonsa teille
ja olkoon teille armollinen.
Herra kääntäköön kasvonsa teidän puoleenne
ja antakoon teille rauhan.
Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.
Aamen.

8. Virsi

600 Hyvyyden voiman ihmeelliseen suojaan

Rukouksia

1.

Tule, Jeesus, meidän kotiin,
Tule suruun, ikävään.
Yli voimien käy murhe.
Kuinka tämä kestetään?

Rakas, jonka meille annoit
luotamme pois otettiin.
Kaikki on nyt pimeyttä.
Miksi meille kävi niin?

Anna-Mari Kaskinen

2.

Isä, kuule rukouksemme, kuuntele sanojamme.
Etkö sinä, silmän luoja, näkisi, kuinka syyttömät kärsivät?
Etkö sinä, korvan muovaaja, kuulisi, kuinka sorretut itkevät?
Miksi et siis aseta rajaa pahuudelle?
Onko taipumuksemme pahaan niin paljon suurempi
kuin rakkautemme sinuun?
Armahda meitä, Herra, kun seisomme
selittämättömien arvoitusten edessä.
Näytä meille oma osuutemme ja vastuumme,
ja kun tajuamme syyllisyytemme,
ota meidät vastaan Jeesuksen Kristuksen tähden.
Aamen.

3.

Jumala, taivaallinen isämme.

Sinä tiedät, että monenlaiset ahdingot kohtaavat meitä.

Väkevät tuulet ja tyrskyt lyövät meitä vastaan.

Hätä nielaisee meidät syvyyteensä.

Näytä sinä voimasi.

Opeta meitä luottamaan että sinä hallitset elämäämme ja pelastat meidät.

Tyynnytä sydämemme. Täytä se ilolla ja toivolla.

Tätä rukoilemme Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä.

Aamen.

4.

Laupias Jumala, rakas taivaallinen Isä. Tässä hetkessä me voimme vain kääntyä sinun puoleesi ja tuoda eteesi kysymyksemme, ahdistuksemme ja odottamattoman surumme. Sinä olet suurempi kuin meidän sydämemme ja sinä tiedät kaiken. Sinä näet meidät laupeudessaasi ja rakkaudessaasi. Lohduta surevia, lohduta meitä kaikkia.

Me rukoilemme kaikkien niiden puolesta, joita onnettomuus ja kärsimys on koskettanut. Anna voimaa tähän hetkeen ja edessä oleviin päiviin. Auta meitä toimimaan oikein ja kaikkien yhteiseksi parhaaksi. Auta meitä pitämään huolta toisistamme. Osoita meille tiesi ja auta kulkemaan sitä. Sinä lupasit, ettei mikään voi erottaa meitä sinun rakkaudestasi, joka Pojassasi on tullut ilmi. Sinun käsiisi me jätämme toisemme ja itsemme. Kuule armossasi rukouksemme. Aamen.

5.

Tule, Pyhä Henki, tänne,

laskeudu taivaasta alas

meidän sydämissämme Kristusta kirkastamaan.

Tule, köyhäin apu,

tule, lahjain antaja,
tule, sielun kirkkaus,
sinä paras lohduttaja,
sielun hyvä vieras ja suloinen lämpö.
Töissä sinä olet lepo,
helteessä virvoitus,
murheessa lohdutus.
Sinä kaikkein pyhin kirkkaus ja valo,
täytä uskollistesi sydämet.
Ilman sinun voimaasi
ei ole mitään viatonta.
Pese se, mikä saastainen on,
kastele se, mikä kuiva on,
paranna, mikä haavoitettu on,
pehmitä, mikä kova on,
lämmitä, mikä kylmä on,
etsi kaikkia eksyneitä.
Anna uskollisillesi, jotka sinuun turvautuvat,
pyhät lahjasi.
Anna uskon vahvistusta,
anna autuas loppu,
anna iäinen ilo.
Aamen.

6.

Herramme Jeesus Kristus.
Monen ihmisen taivas ja maa ovat jo järkkyneet.
Unelmat paremmasta ovat sortuneet.
Me heikot ja sokeat hapuilemme,
tahtoisimme tuntea sinussa toivomme lähteen.
Tule oppaaksemme, osoita voimasi,
sinä heikoissa väkevä Herramme ja Vapahtajamme.
Aamen.

Raamatuntekstejä

Herra on minun paimeneni, ei minulta mitään puutu.
Hän vie minut vihreille niityille,
hän johtaa minut vetten ääreen, siellä saan levätä.
Hän virvoittaa minun sieluni,
hän ohjaa minua oikeaa tietä nimensä kunnian tähden.
Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa, en pelkäisi mitään pahaa,
sillä sinä olet minun kanssani.
Sinä suojelet minua kädelläsi, johdatat paimensauvallasi.
Sinä katat minulle pöydän vihollisten silmien eteen.
Sinä voitelet pääni tuoksuvalla öljyllä,
ja minun maljani on ylitsevuotavainen.
Sinun hyvyytesi ja rakkautesi ympäröi minut
kaikkina elämäni päivinä, ja minä saan asua
Herran huoneessa päivieni loppuun asti.

Psalmi 23

Herra, sinuun minä turvaan. Älä milloinkaan hylkää minua.
Sinä olet vanhurskas, pelasta minut!
Kuule minua, riennä avukseni!
Ole minulle kallio, jonka suojaan saan paeta,
vuorilinna, johon minut pelastat.

Sinä olet minun kallioni ja pakopaikkani.
Sinä johdatat ja ohjaat minua, sillä sinä olet minun Jumalani.
Sinä päästät minut verkosta, jonka viholliset ovat virittäneet eteeni.
Sinä olet minun turvani! Sinun käsiisi minä uskon henkeni.
Herra, sinä lunastat minut vapaaksi, sinä uskollinen Jumala.

Psalmi 31: 2-6

Minä korotan ääneni ja huudan avuksi Herraa.
Minä korotan ääneni ja etsin apua Herralta.
Hänelle minä kannan huoleni,
hänelle kerron, mikä minua painaa.
Voimani ovat lopussa, mutta sinä näet jokaisen askeleeni.
Tielle, jota kuljen, on viritetty ansa minua varten.
Katso minua, niin näet, että olen vailla puoltajaa.
Minulla ei ole turvapaikkaa, kukaan ei välitä siitä miten minun käy.
Herra, sinua minä huudan avukseni.
Minä sanon: sinä olet turvani, minun perintöosani elävien maassa.
Kuule, kuinka vaikeroin, en jaksa enää!
Vapauta minut vainoojieni käsistä!
He ovat minua vahvempia.
Olen satimessa - pelasta minut,
niin saan kiittää sinun nimeäsi.
Ystävät kokoontuvat ympärilleni,
kun pidät minusta huolen.

Psalmi 142

Herra, sinä olet minut tutkinut, sinä tunnet minut.
Missä olenkin, minne menenkin, sen sinä tiedät,
jo kaukaa sinä näet aikeeni.
Kuljen tai lepään, kaiken olet mitannut,

perin pohjin sinä tunnet minun tekemiseni.
Kielelläni ei ole yhtäkään sanaa, jota sinä, Herra, et tuntisi.
Sinä suojaat minua edestä ja takaa, sinä lasket kätesi minun päälleni.
Sinä tiedät kaiken. Se on ihmeellistä, siihen ei ymmärrykseni yllä.
Minne voisın mennä sinun henkesi ulottuvilta,
minne voisın paeta sinun edestäsi?
Vaikka nousisin taivaaseen, sinä olet siellä,
vaikka tekisin vuoteeni tuonelaan, sielläkin sinä olet.
Vaikka nousisin lentoon aamuruskon siivin
tai muuttaisin merten taa, sielläkin sinä minua ohjaat,
talutat väkevällä kädelläsi.
Vaikka sanoisin: "Nyt olen pimeyden kätköissä,
yö peittää päivän valon",
sinulle ei pimeys ole pimeää,
vaan yö on sinulle kuin päivänpaiste, pimeys kuin kirkas valo.
Tutki minut, Jumala, katso sydämeeni.
Koettele minua, katso ajatuksiini.
Katso, olenko vieraalla, väärällä tiellä,
ja ohjaa minut ikiaikojen tielle.

Psalmi 139: 1-12, 23-24

Herra, sinä olet meidän turvamme polvesta polveen.
Jo ennen kuin vuoret syntyivät,
ennen kuin maa ja maanpiiri saivat alkunsa, sinä olit.
Jumala, ajasta aikaan sinä olet.
Sinä annat ihmisten tulla maaksi jälleen
ja sanot: "Palatkaa tomuun, Aadamin lapset."
Tuhat vuotta on sinulle kuin yksi päivä,
kuin eilinen päivä, mailleen mennyt,
kuin öinen vartiohetki.
Me katoamme kuin uni aamun tullen,
kuin ruoho, joka hetken kukoistaa,

joka vielä aamulla viheriöi mutta illaksi kuivuu ja kuihtuu pois.
Opetä meille, miten lyhyt on aikamme,
että saisimme viisaan sydämen.
Herra, käänny jo puoleemme.
Kuinka kauan vielä viivyt?
Armahda meitä, palvelijoitasi!
Ravitse meitä armollasi joka aamu,
niin voimme iloita elämämme päivistä.
Niin kuin annoit murheen, anna meille ilo
yhtä monena vuotena kuin vaivamme kesti.
Anna palvelijoittesi nähdä suuret tekosi,
anna lastemme nähdä kunniasi loisto.
Herra, meidän Jumalamme, ole lempeä meille,
anna töillemme menestys, siunaa kättemme työt.

Psalmi 90:1-6, 12-17

Jos Jumala on meidän puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan?
Kun hän ei säästänyt omaa Poikaansaakaan
vaan antoi hänet kuolemaan kaikkien meidän puolestamme,
kuinka hän ei lahjoittaisi Poikansa mukana
meille kaikkea muutakin?
Kuka voi syyttää Jumalan valittuja?
Jumala – mutta hän julistaa vanhurskaaksi!
Kuka voi tuomita kadotukseen?
Kristus – mutta hän on kuollut meidän tähtemme,
ja enemmänkin: hänet on herätetty kuolleista,
hän istuu Jumalan oikealla puolella
ja rukoilee meidän puolestamme!
Mikä voi erottaa meidät Kristuksen rakkaudesta?
Tuska tai ahdistus, vaino tai nälkä, alastomuus, vaara tai miekka?

Room. 8:31 – 35

Kaikella on määrähetkensä,
aikansa joka asialla taivaan alla.
Aika on syntyä ja aika kuolla,
aika on istuttaa ja aika repiä maasta,
aika surmata ja aika parantaa,
aika on purkaa ja aika rakentaa,
aika itkeä ja aika nauraa,
aika on valittaa ja aika tanssia,
aika heitellä kiviä ja aika ne kerätä,
aika on syleillä ja aika olla erossa,
aika etsiä ja aika kadottaa,
aika on säilyttää ja aika viskata menemään,
aika repäistä rikki ja aika ommella yhteen,
aika olla vaiti ja aika puhua,
aika rakastaa ja aika vihata,
aika on sodalla ja aikansa rauhalla.

Saarnaaja 3:1-8

"Älköön sydämenne olko levoton. Uskokaa Jumalaan ja uskokaa minuun. Minun Isäni kodissa on monta huonetta - enhän minä muuten sanoisi, että menen valmistamaan teille asuinsijan. Minä menen valmistamaan teille sijaa mutta tulen sitten takaisin ja noudan teidät luokseni, jotta saisitte olla siellä missä minä olen. Te tiedätte kyllä tien sinne minne minä menen."
Tuomas sanoi hänelle: "Herra, emme me tiedä, minne sinä menet. Kuinka voisimme tuntea tien?" Jeesus vastasi: "Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani. Jos te tunnette minut, opitte tuntemaan myös minun Isäni. Te tunnette hänet jo nyt, olettehan nähneet hänet."

Joh.14: 1-7

Ehdotuksia ja aineksia puheiksi

Tähän lukuun on koottu puheita, jotka on pidetty joko radiossa tai kirkkotilassa onnettomuuden tapahduttua. Näitä voi käyttää soveltaen. Luvun lopussa on puheen aineksia, joita kukin voi täydentää.

Haavoitettuina Jumalan edessä

Teitä, hyvät ystävät, ja samalla meitä kaikkia, on lyöty ja haavoitettu. Teidän saamanne mustelmat ja haavat eivät kaikki ole näkyvissä. Näkyvien ruhjeiden tavoin sisäisesti saadut mielen ruhjeet tarvitsevat hoivaa. Te, jotka olette läheltä joutuneet seuraamaan tätä katastrofia, loukkaantuneet tai menettäneet läheisen ihmisen, olette syvästi haavoitettuja. Teidän kanssanne ja rinnallanne olemme kuitenkin kaikki me, jotka olemme seuranneet tapahtunutta hiukan kauempaa tai mahdollisesti auttajina eri tahoilla toimien. Tapahtumat herättävät tunteita ja reaktioita meissä kaikissa. Suru, jota te kannatatte, on suurta. Me tahdomme kantaa sitä teidän kanssanne.

Elämä on yllätyksellistä, on aina ollut. Yllätykset ovat joskus miellyttäviä, mutta yhtä hyvin ne voivat olla epämiellyttäviä, jopa järkyttäviä. Inhimillisesti me kaikki toivomme hyvää, tasapainoista ja onnellista elämää, johon eivät kuuluisi sairaudet, onnettomuudet, haavoitetuksi tuleminen ja luopuminen. Valitettavasti elämä vain ei aina noudata meidän ajatuksiamme ja toiveitamme. Se on paljon vaikeampaa ja me kaikki olemme haavoittuvia. Emme voi valita elämämme käsikirjoitusta emmekä vain elämän parempia puolia. Elämän kokonaisuuteen kuuluu kaikki.

Elämä on myös sarja luopumisia. Monet niistä ovat tiedossamme, ihmiskaareen kuuluvina; osa tapahtuu meidän mielestämme epäoikeudenmukaisesti tai väärään aikaan. Luopuminen on osa elämää, mutta vain osa. Kiinnittyminen sekä siihen mitä on jäljellä, että toisaalta johonkin uuteen ja kestävään, on elämän luopumisten keskellä vielä tärkeämpi osa elämää.

Tuskan keskellä on usein vaikea nähdä asioita, jotka kannattavat meitä ja auttavat kiinnittymään uudelleen elämään. Läheiset ihmiset, yhteisyys on yksi sellainen. Toiseksi, Jumalan sana pitää sisällään lupauksia, joihin, niin uskon, voimme haavoitettuin ja pettyneinäkin tarrautua kaikella painollamme:

”Herra, sinä olet minut tutkinut, sinä tunnet minut. Missä olenkin, minne menenkin, sen sinä tiedät, jo kaukaa sinä näet aikeeni. Sinä suojaat minua edestä ja takaa, sinä lasket kätesi minun päälleni. Minne voisin mennä sinun henkesi ulottuvilta, minne voisin paeta sinun edestäsi? Vaikka nousisin taivaaseen, sinä olet siellä, vaikka tekisin vuoteeni tuonelaan, sielläkin sinä olet. Vaikka nousisin lentoon aamuruskon siivin tai muuttaisin merten taa, sielläkin sinä minua ohjaat, talutat väkevällä kädelläsi.” (Ps. 139: 1-2, 5, 7-10)

Usko on luottamusta, joka on enemmän kuin havaintomme, järkemme tai tunteemme. Vaikka vaipuisin merten syvyyksiin tai katoaisin taivaan korkeuksiin, saan uskoa, että Jumala on siellä minua vastassa. Hänestä olemme lähtöisin ja hänen eteensä me palaamme. Elämä ei voi kohdata sellaista vastoinkäymistä, joka häivyttäisi Jumalan rakkauden olemattomiin.

”Jumala on turvamme ja linnamme, auttajamme hädän hetkellä. Sen tähden emme pelkää, vaikka maa järkkyy, vaikka vuoret vaipuvat merten syvyyksiin.” (Ps. 46: 2-3)

Konginkankaan onnettomuusaamuna

Jumala, niin kuin ihmiset kaikkina aikoina,
tyrmistyksen, shokin ja syvän surun keskellä,
niin mekin tänä aamuna
käännymme Luojamme puoleen.
Äänekosken öinen tapahtuma – bussilastillinen nuoria matkalla
Rukalle joutui onnettomuuteen, yli kaksikymmentä kuoli,
kymmeniä loukkaantui vakavasti – mykistää.

Jumala, me olemme sanattomia.
Me olemme järkyttyneitä.
Teemme sen, mitä järkytetyt ihmiset ovat aina tehneet,
saavat tehdä:
me käännymme Sinun puoleesi, Jumala.
Me rukoilemme. Hiljaa rukoilemme.
Jumala, Sinä olet elämämme perimmäinen turva
elämässä, kuolemassa ja elämässä kuoleman jälkeen.

Sinun armolliseen suojaan jätämme nuo nuoret,
joiden elämä traagisesti ja yllättäen päättyi.
Ota heidät vastaan,
ympäröi hyvyydelläsi.
Sinä olet heidän turvansa kuolemassa ja
elämässä kuoleman jälkeen.
Sinun puoleesi huudamme sitä tuskaa,
johon näiden nuorten vanhemmat tänä aamuna heräävät
lapsensa menettäneinä tai hänen kriittistä tilaansa seuraten.
Jumala, tänä kohtuuttomana aamuna
me huudamme näiden ihmisten tuskaa ja järkytystä puoleesi.

Ole lähellä näitä vanhempia,
ympäröi armollasi,
lohduta, lohduta.
Ympäröi rauhallasi.

Sinun puoleesi, Jumala, huudamme kaikkien näiden nuorten
ystävien ja kavereiden kauhua ja järkytystä.

Ole lähellä heitä,

ympäröi armollasi,

lohduta, lohduta.

Ympäröi rauhallasi.

Ja lähetä aikuisia,

aikuisia

tukemaan näitä kauhun keskelle paiskattuja nuoria.

Jumala, me rukoilemme tänä aamuna

kaikkien niiden puolesta,

joiden ammattitaitoa tänä aamuna ja tulevina päivinä tarvitaan.

Pyydämme taitoa ja voimia

poliiseille, lääkäreille, hoitohenkilökunnalle,

kriisipuhelimen päivystäjille,

kaikille niille, joiden työpäivä yllättäen muuttui,

kaikille heille, joiden tehtävä tänään on auttaa,

toimia ja hoitaa omaa osaansa

tämän onnettomuuden selvittelyssä.

Jumala, me muistamme rukouksissamme

kaikkia heitä.

Ympäröi voimallasi.

Lohduta. Vahvista.

Jumala, me heräämme tähän aamuun järkyttyneinä.

Me teemme, niin kuin kaikkina aikoina ihmiset ovat tehneet

järkytyksen, surun ja kauhun hetkillä,

me käännyimme Luojamme puoleen.

Me saamme tehdä niin.

Jumala, Sinä olet perimmäinen turvamme

elämässä, kuolemassa ja elämässä kuoleman jälkeen.

Virsi 600

Armon hapuilua

Mitä on uskaltautua armahdettavaksi, rakastettavaksi? Mitä on luottamus? Armo, rakkaus ja luottamus ovat vaikeita sanoja tänään ymmärrettäväksi, kun elämä tuntuu niin kaoottiselta.

Tässä yhdessä hapuillessamme kerron eräästä Marjasta ja hänen taistelustaan...

Marja istuu odotussalissa ja kutoo vimmatusti. Katse käy kellossa oven yläpuolella, oven, jonka avautumista hän odottaa kärsimättömänä. Läheinen seinän takana leikkauksessa...

Odotussalissa isot viherkasvit ovat ainoana elämänmerkinä ja kuluneet naistenlehdet viihdykkeenä. Marja silmäilee otsikoita jaksamatta kuitenkaan keskittyä lukemiseen. Elämä näyttää otsikoiden valossa olevan jatkuvaa kasvua, selviytymistä ja vahvemiksi tuleamista.

Tämän koettelemuksen olisin mielelläni jättänyt väliin, Marja huokaisee samalla tiedostaen jo seuraavien päivien ja viikkojenkin piinaavan odotuksen. Ensin tämä jännitys ja ensimmäisestä vuorokaudesta selviäminen. Sitten kolme seuraavaa vuorokautta, sitten viikko ja toinenkin, jonka jälkeen ehkä toipuminen alkaa. Miksi tämä sievätön epätietoisuus ja ahdistus? Missä on Jumala ja kuka Hän on tässä yhteisessä ja yksityisessä kärsimyksessä?

Mitkään entiset lohdutukset eivät tässä toimi.

Juuri silloin ovi aukeaa ja vihreäpukuinen leikkauksalin hoitaja kurkistaa ovenraosta ja etsii häntä katsellaan. Mitä tuo katse tarkoittaa...

Eräs Jaakob paini aikoinaan yön pimeinä tunteina ja sanoi painikumppanilleen: ”En päästä sinua, ellet siunaa minua.” Ja yön yli painittuaan hän sai siunauksen aamun sarastaessa. Jaakobin lailla me elämän koettelemuksissa painivat, elämämme kipeimpiin kysymyksiin vastausta janoavat ja siunausta kaipaavat, usein uupumuk-

sessamme unohdamme ja kadotamme luottamuksen siihen, että pitkän ja rankan yön jälkeen saapuu aamu.

Elämä ei todellisuudessa ole vain kasvua, selviytymistä ja vahvemmaksi tulemistä, vaikka julkisuus usein syöttääkin sellaista harhaa. Pinnan alle kurkistettaessa näkyy aivan toisenlainen maailma, missä pelko, ahdistus ja suru vallitsevat...

On tilanteita, missä ei ole muuta mahdollisuutta kuin antautua - antautua armahdettavaksi.

Mitä on uskaltautua armahdettavaksi, rakastettavaksi? Mitä on luottamus?

Löytyisikö sitä tänään psalmikirjoittajan rukouksista, vuosisatoja vanhoista sanoituksista:

Herra, kuule rukoukseni, ota vastaan pyyntöni!
Sinä uskollinen, sinä vanhurskas, vastaa minulle!

Voimani ovat lopussa, sydämeni jähmettyy.
Minä muistelen menneitä aikoja,
mietin kaikkia tekojasi,
ajattelen sinun kättesi töitä.
Minä kohotan käteni sinun puoleesi,
sieluni janoaa sinua kuin kuivunut maa.

Sinuun minä turvaan – osoita laupeutesi jo aamuvarhaisesta!
Sinun puoleesi minä käännyn – opeta minulle tie, jota kulkea!

Sinun luonasi olen turvassa.
Sinä olet minun Jumalani – opeta minua täyttämään tahtosi!
Sinun hyvä henkesi johdattakoon minua tasaista tietä.

Psalmi 143: 1, 4-6, 8-10

Maailman sortuessa

Hyvä Jumala,
Sinuun me turvaamme, kun paha näyttää riistäytyvän käsistämme.
Sinä olet meidän linnamme, kun omat linnamme sortuvat.
Sinuun me turvaamme, kun olemme mykistyneitä ja epätietoisia.

Herra, päästä meidät pahasta.
Sinä, hyvä Jumala, olet luonut tämän maailman hyväksi.
Sinä olet tarkoittanut, että kaikki ihmiset eläisivät sovussa keskenään.
Sinä olet antanut meille omantunnon, jotta erottaisimme oikean ja väärän.
Rakas taivaallinen Isä, me tunnustamme sinun edessäsi,
että meidän maailmamme on peittynyt väkivallan savuun,
että hallitsemattomia pahan voimia nousee ihmissukumme keskeltä,
että rauha uhkaa peittyä raunioihin.
Me emme ymmärrä, miksi näin pitää tapahtua.
Herra, me emme ole noudattaneet sinun tahtoasi.
Mutta miksi sinä et päästä meitä pahasta,
vaan sallit niin monien kärsiä ja tuhoutua?

Kaikkivaltias Jumala, sinä tuomitset pahat teot ja vääryydet,
mutta sinä myös armahdat ja annat anteeksi. Herra armahda, Kristus armahda, Herra armahda.

Hyvä Jumala, salli oikeuden voittaa vääryys, salli rakkauden voittaa viha, salli armon voittaa synti. Anna meille taitoa pysyä oikeudenmukaisuuden tiellä.
Anna päättäjille kaikkialla maailmassa malttia, viisautta ja yhteisvastuuta.
Älä anna meidän langeta koston kierteisiin. Vedä sinä meitä puoleesi, opeta meitä rukoilemaan sinua ja tekemään työtä toistemme ja ihmiskunnan hyväksi.

Herra Jeesus Kristus, syyttömänä sinä kärsit ristinkuoleman koko maailman puolesta.

Tule meidän sydämiimme, opeta meitä luottamaan sinun armoosi. Ja kun edessämme on ahdistuksen tie, kuljeta sinä meitä.

Hyvä Jumala, sinun hyvyytesi suojaan me kätkemme itsemme, läheisemme ja kaikki kansat.

Sinun käsiisi me annamme elämämme ja jokaisen elämän. Valmista sinä meille rauha.

Valaise se mikä on pimeää, poista pelot. Ja vaikka pahan valta näyttää kasvavan ympärillämme, vahvista toisen maailman ääni, sinun armosi ja anteeksiantamuksesi ääni.

Ole meidän kanssamme aamusta iltaan, anna meille uusi toivo, uusi rohkeus, uusi aika, uusi usko.

Herra siunatkoon teitä ja varjelkoon teitä.

Herra kirkastakoon kasvonsa teille ja olkoon teille armollinen.

Herra kääntäköön kasvonsa teidän puoleenne ja antakoon teille rauhan.

Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Huuto väkevien lupauksen perään

Herra, tänään haluan kysyä väkevien lupauksesi perään.

Herra, milloin ei enää maan ääristä kuulu itkun ääntä ja valitusta, milloin ei muistella enää menneitä eikä kosteta pahaa pahalla? Herra, milloin susi ja karitsa käyvät yhdessä laiumella, leijona syö heinää kuin härkä ja käärmeen ruokana on maan tomu? Milloin kukaan ei tee pahaa, eikä kukaan vahingoita ketään, Herra?

Milloin kansat lähtevät liikkeelle sanoen: ”Nouskaamme Herran vuorelle, nouskaamme Jaakobin Jumalan pyhäkköön. Hän opastaa meitä tiellään ja me, me tahdomme kulkea hänen polkujaan.” Herra, milloin ratkaiset riidat ja jaat oikeutta kaikille kansoille? Milloin miekat taotaan auroiksi ja keihäät vesureiksi? Milloin yksikään ei enää kohota miekkaa toista vastaan eikä harjoittele sotataitoja? Näitä haluan kysyä sinulta tänään Herra. Kysyn väkevien lupauksesi perään.

Herra, milloin me opimme? Milloin heimot oppivat, milloin kansat oppivat, milloin ihmiskunta oppii olemaan nostamatta kättä, miekkaa, kivääriä, pommikonetta tai ohjusta veljeään ja sisartaan vastaan? Milloin he oppivat, milloin me opimme?

Vastaus taitaa puhaltaa vain tuulessa, siellä, missä Sinun Henkesi liikkuu vetten päällä, missä taivaankannen valot erottavat päivän yöstä ja ovat merkkeinä määrääjoista, hetkistä ja vuosista, missä maa kasvaa vihreyttä, siementä tekeviä kasveja ja hedelmäpuita, jotka kantavat hedelmissään kukin oman lajinsa mukaista siementä, missä vedet vilisevät eläviä olentoja ja linnut lentelevät taivaankannen alla.

Herra, haluaisimme elää paratiisissa. Emme elä siellä enää. Emme elä siellä vielä. Pikemminkin elämme maailmassa, jossa on turhan paljon hyljeksittyjä ja ihmisten torjumia, kipujen miehiä ja sairauden tuttavuuksia, joista käänämme mieluummin katseemme pois. On turhan paljon niitä, joita pilkataan ja syljetään, joille annetaan raippoja, joiden päähän painetaan orjantappurakruunu, joiden janoon tarjotaan hapanviiniä ja joiden viitoista vahvemmat heittävät arpaa, joita ruhjotaan ja lävistetään. On niitä, joita piinataan, ja jotka

alistuvat siihen, niin etteivät suutansa avaa, kuin karitsat joita vietään teuraaksi, kuin lampaat, jotka ovat ääneti keritsijänsä edessä. Kaikkien näiden pilkattujen ja syljettyjen, ruhjottujen ja lävistettyjen rinnalla et Sinäkään Herra suutasi avaa, vaikka me kysymme väkevien lupaustesi perään.

Nyt Herra, kaiken tämän keskellä ja kaiken tämän jälkeen, me odotamme Sinun vastaustasi. Me odotamme ylösnousemuksen aamua. Odotamme, että ottaisit pois käärinliinat, vierittäisit kiven haudalta, vierittäisit taakat sydämeltä. Odotamme, että näyttäisit tyhjän haudan, antaisit näyn huomiseen ja toivon tulevaan.

Anna meidän nähdä silmujen puhkeavan puihin ja kukannuppujen avautuvan, anna kevään koittaa, anna valon voittaa. Johda meidät pyhälle vuorellesi, jossa jaat oikeutta maan kansoille. Sano: ”Uudeksi minä teen kaiken.” Anna meidän nähdä uusi taivas ja uusi maa. Anna meidän nähdä elämän veden virta ja anna meidän janoomme vettä elämän veden lähteestä. Anna meille elämän puu, joka kantaa vuodessa kahdettoista hedelmät, uuden sadon kerran kuukaudessa ja jonka lehdistä kansat saavat terveyden.

Anna meille päivä, jolloin yötä ei enää tule. Aamen.

Jumala läsnäolo tyhjiydessä ja pimeydessä

Kun tulimme tähän huoneeseen, näimme tyhjän paikan. Siinä, missä ennen oli N.N:n paikka, on nyt vain tyhjä tuoli ja pöytä. Vielä äsken näimme hänet siinä iloisena ja nauravana. Mutta nyt siinä on vain palava kynttilä, joka muistuttaa elämän hauraudesta ja katoavaisuudesta. Läheinen, rakas ihminen on poissa. Tuntuu siltä, että myös sydämessämme on tyhjää ja pimeää, ei edes pientä kynttilän valoa.

Tyhjiydestä ja pimeydestä puhutaan aivan Raamatun alussa, jossa kerrotaan maailmasta ennen luomista: *Maa oli autio ja tyhjä, pimeys peitti syvyydet, ja Jumalan henki liikkui vetten yllä (1. Moos. 1:2)*. Erikoista tuossa tyhjiydessä ja pimeydessä on se, että Jumala on siinä kuitenkin jo läsnä. Hän on jo paikalla, ennen kuin valoa on näkyvissä. Kun koemme elämässämme suuren menetyksen aiheuttamaa tyhjiyyttä ja pimeyttä, meille vakuutetaan, että Jumalan henki on kuitenkin läsnä jo silloin, kun valoa ei vielä näy.

Raamatun alkukertomus jatkuu sanoilla: *Jumala sanoi: "Tulkoon valo!" Ja valo tuli. Jumala näki, että valo oli hyvä (1. Moos. 1:3,4)*. Pimeys ja tyhjiys ei vielä kokonaan väistynyt, mutta tuli jotakin kokonaan uutta: valo, jonka Jumala näki hyväksi. On vaikea uskoa valoon silloin, kun pimeys on pahimmillaan. Mutta valon tulemiseen voidaan myös vaikuttaa. Toisen ihmisen läsnäolo voi tuoda jo pienen valonsäteen. Lähimmäinen, joka kulkee rinnalla kappaleen matkaa ja on valmis kuuntelemaan, voi tehdä Jumalan läsnäolon konkreettiseksi.

N.N., jota nyt suremme ja kaipaamme, toi elämäämme iloa ja valoa. Olemme kiitollisia kaikesta siitä. Emme enää saa häntä keskellemmme, mutta voimme auttaa ja lohduttaa toisiamme muistelemalla yhdessä ja olemalla läsnä toisillemme. Näin Jumalan valo voi tulla elämässämme näkyväksi.

Toivon kynttilät

Edessämme on palava kynttilä. Olemme sytyttäneet sen rakkaan ihmisen muistoksi. Vielä äsken hän oli keskellämme, mutta sitten hänet yllättäen riistettiin meiltä. Emme enää voi kuulla hänen ääntään tai kohdata hänen katsettaan emmekä kertoa hänelle, kuinka paljon hän meille merkitsi. On vain kynttilän lepattava liekki, joka muistuttaa meitä elämän hauraudesta, katoavaisuudesta ja menetyksestämme.

Kynttilöitä sytytetään silloin, kun joku on kuollut. Näemme kynttilöitä onnettomuuspaikalla, muistotilaisuuksissa, haudoilla. Voimme sytyttää kynttilän myös kotona menettämämme rakkaan ihmisen muistoksi. Mutta kynttilöitä sytytetään myös siellä, missä koetaan Jumalan läsnäoloa. Siksi kynttilöitä on aina kirkossa ja muissa sellaisissa paikoissa ja tilaisuuksissa, joissa halutaan lähestyä Jumalaa.

Kynttilän tehtävänä on antaa lämpöä ja valoa. Kynttilä on tarkoitettu liennyttämään kylmyyttä ja pimeyttä. Pieni kynttilänliekki ei lämmitä paljon. Kun pitää palelevia käsiään kynttilän lähellä, huomaa, että lämpö kohoaa ylöspäin. Näin kynttilän liekki kuvaa myös ajatuksiamme ja rukouksiamme, jotka nousevat Jumalan luo. Saamme viedä hänen eteensä surumme ja kaipauksemme, kysymyksemme ja hämmennyksemme, vihamme ja kapinamme. Kun kulkee pimeässä, kynttilän valo ei ulotu kauas, mutta sen avulla voi valaista yhden askelen kerrallaan. Se auttaa pääsemään vähän eteenpäin.

Palava kynttilä tuo mieleemme menetyksemme ja surumme, mutta myös tietoisuuden siitä, että Jumala on lähellä. Hän tuntee meidän ahdistuksemme ja surumme ja kuulee meitä. Kynttilän liekki, pieni lämmin valo, näyttää tietä lohdutukseen ja toivoon.

*Suo, Herra, toivon kynttilöiden loistaa,
tyyneksi, lämpimäksi liekki luo.
Valaiset pimeään, voit pelot poistaa.
Jää keskellemme, Kristus, rauha tuo!*

Vapautus

N.N:n elämä tuntuu katkenneen kesken. Hän ei vielä ollut siinä iässä, jolloin kuolema tuntuisi luonnolliselta. Tiedämme, että hänen elämänsä viimeiset vuodet olivat hyvin vaikeita. Häntä yritettiin auttaa, mutta hän ei pystynyt ottamaan apua vastaan. Ihmistä ei voi auttaa vasten hänen tahtoaan eikä pitää elämässä kiinni väkisin. Vaikka kuolema merkitseekin monien asioiden päättymistä ja mahdollisuuksien loppumista, se voi merkitä myös vapautusta liian vaikean elämän kahleista. Ja vaikka ihminen valitsisi kuoleman, sekään ei voi erottaa häntä Jumalan rakkaudesta ja armosta.

Lähtemiset ja tulemiset

Muistamme sen hetken, jolloin N.N. tuli meidän elämäämme. Se tapahtui odottamatta, yllättäen. Hän toi tullessaan iloa ja onnea, mutta aiheutti myös pettymyksiä, surua ja vihaakin. Kaikessa tässä hän tuntui olevan voimakkaasti elämässä kiinni. Nyt hän on yllättäen jättänyt meidät. Miksi? Eikö hän enää tarvinnut meitä? Emmekö olleetkaan hänelle tärkeitä?

Ihmisen elämää verrataan usein matkan tekemiseen. Vuosien varrella ehtii kertyä lukuisia lähtemisiä ja saapumisia, eroja ja jälleennäkemisiä. Matkastamme osa on sellaista taivalta, jonka olemme voineet itse suunnitella ja joka on sujunut toiveittemme mukaisesti. Mutta on myös sellaisia vaiheita, joihin emme itse ole voineet vaikuttaa. Elämä on vain vienyt eteenpäin tuoden mukanaan uusia ja yllättäviäkin asioita, joihin on täytynyt sopeutua. N.N:lle elämä toi lopuksi niin vaikeita asioita, että hän ei enää jaksanut sopeutua niihin, vaan päätti jättää kaiken, myöskin meidät. Hänen kuolemansa toi nyt puolestaan meille tilanteen, joka on vaikea hyväksyä ja johon on vaikea sopeutua.

Missä Jumala oli?

Kun kuolemantapauksesta kerrotaan, käytetään usein sellaista ilmausta, että ”Jumala on kutsunut tästä ajasta pois”. Tänäpä tuntuu vaikealta käyttää tällaisia sanoja. Miten voisi olla Jumalan tahto, että joku kuolee odottamattoman, väkivaltaisen kuoleman? Pikemmin meillä on oikeus kysyä, missä Jumala oli silloin, kun tämä tapahtui. Miksi hän ei ollut estämässä tapahtunutta? Miksi hän ei ollut suojelemassa ja varjelemassa? Miksi maailmassa tapahtuu pahaa ja miksi pahuus tulee näin lähelle? Tällaisten kysymysten äärellä me olemme avuttomia.

On kuitenkin joitakin asioita, joista saamme olla varmoja. N.N. oli Jumalan luoma ja lunastama ihminen. Hän oli arvokas ja tärkeä ihminen Jumalalle. Vaikka epäilemme, oliko hänen kuolemansa Jumalan tahto, saamme uskoa, että Jumala oli ottamassa häntä vastaan. Hänellä on paikka Jumalan luona.

Se on niin väärin!

Olette aivan yllättäen menettäneet läheisen ihmisen, pojan, veljen, nuoren sukulaisen, ystävän, kaverin... Nyt olemme kokoontuneet tilaisuuteen, joka tuntuu jollakin tavalla hyvin epätodelliselta ja suorastaan väärältä: Eihän nuoren ihmisen kuuluisi kuolla! Mutta näin on kuitenkin tapahtunut. Olemme joutuneet kokoontumaan nuoren ihmisen muistohetkeen, vaikka se on niin väärin.

Elämä on riskipeliä

Emme halua tässäkään tilaisuudessa ajatella vain kuolemaa, vaan enemmänkin elämää. Voitaisiin helposti ajatella, että N.N. suuntautui elämään liian kiihkeästi, otti liian suuria riskejä, ja että hänen olisi pitänyt olla varovaisempi. Mutta elämän luonteeseen kuuluu, että se on riskipeliä. Jos elämästä haluaa saada jotakin irti, on oltava valmis ottamaan riskejä. Jos elää elämäänsä arkaillen ja aina pahinta peläten, elämän sisältö saattaa jäädä kalpeaksi ja köyhäksi. Ja miten me voimme tietää tai laskea, kuinka suuret riskit ovat sopivia? Eihän elämää voi myöskään elää laskelmoiden. Jos yrittää kaiken varmistaa etukäteen, elämä voi kyllä olla tasaisen turvallista, mutta siitä jää puuttumaan yllätyksellisyys, myös iloisten yllätysten mahdollisuus.

Musiikki suruhartauksissa

Musiikki hoitaa kriisitilanteissa joskus paremminkin kuin sata sanaa. Tilaisuuden luonteen ja kohderyhmän mukaan valitaan joko yhdessä laulettavaa tai äänitteeltä kuunneltavaa tai muusikon soittamaa musiikkia. Koska kohderyhmät ovat erilaisia ja musiikkimaku vaihtelee, ovat tässä ehdotetut virret, laulut ja äänitteet suuntaa antavia. Ne kannattaa hankkia ja niihin tutustua etukäteen niin, että tuntee ne riittävän hyvin. Näin voi nopeasti valita tilanteeseen sopivan, kun tarve tulee.

Virret ja laulut

Virsiä ja lauluja valittaessa on pyritty ottamaan huomioon tilanteen herkkyyks. Tähän ei ole valittu perinteisiä hautajaisvirsiä, sillä niiden aika tulee myöhemmin. Koska valittu musiikki vaikuttaa voimakkaasti tunnelman syntymiseen, on tärkeää tietää ja tuntea se musiikki, mitä valitsee.

Virsikirja

Virsi	59	Leipää pelloilta maan, säkeistöt 1–3
	125	Kosketa minua, Henki, säkeistöt 1–3
	289	Vain sinä tunnet minut, Vapahtaja
	338	Päivä vain ja hetki kerrallansa, säkeistöt 1–2

- 361 Koska valaissee kointähtönen, säkeistöt 1, 5
482 Elämä on meri, säkeistöt 1–2, 4
492 Ystävä sä lapsien
498 Nyt kulkee halki korpimaan, säkeistöt 1–3
499 Jumalan kämmenellä
501 Kuule, Isä taivaan, pyyntö tää, säkeistöt 1–3
503 Taivaan Isä suojan antaa, säkeistöt 1–3
511 Tie valmis on, säkeistöt 1–3, 5
517 Herra, kädelläsi asua mä saan
525 Suurempi kuin sydämeni, säkeistöt 1–3
548 Tule kanssani, Herra Jeesus
552 Mua siipeis suojaan kätke
584 Siunaa ja varjele meitä
600 Hyvyyden voiman uskolliseen suojaan, säkeistöt 1–3
603 Isä Jumala, nyt katso maamme puoleen,
säkeistöt 1–2, 5

Kotien rukouskirja

Maan korvessa kulkevi lapsosen tie

Messulauluja (Kirjapaja 1997)

Tule rauhan Henki, Henki Jumalan.

Petri Laaksonen/Anna-Mari Kaskinen

Hän ohitse ei kulje, ei ketään hylkää hän.

Pekka Simojoki/Anna-Mari Kaskinen

Näinkö tulla nyt saan valoon paljastavaan.

Pekka Simojoki/Anna-Mari Kaskinen

Pidä minusta kiinni.

Jaakko Löytty/Anna-Mari Kaskinen

Tuomaslauluja (Karisto 1993)

Muista niitä jotka hiljaa.

Pekka Simojoki/Anna-Mari Kaskinen

Ikuinen on voima rukouksen.

Pekka Simojoki/Anna-Mari Kaskinen

Me yössä kuljemme.

Jacques Berthier. Taizé-lauluja. Suom. Anna-Maija Raittila

Valvomaan ja rukoilemaan.

Jacques Berthier. Taizé-lauluja. Suom. Anna-Maija Raittila

Yömmä pimeyteen.

Jacques Berthier. Taizé-lauluja. Suom. Anna-Maija Raittila

Yön synkkyys ei ole yötä.

Jacques Berthier. Taizé-lauluja. Suom. Anna-Maija Raittila

Ei mikään paina.

Jacques Berthier. Taizé-lauluja. Suom. Anna-Maija Raittila

Musiikkiäänitteet

Musiikkiäänitteiden listaan on valittu instrumentaalimusiikkia, klassista kuoromusiikkia, hengellisiä lauluja sekä modernimpaa musiikkia. Eri levy-yhtiöiltä löytyy myös kokoomalevyjä, joissa on monia sopivia kappaleita.

Barokkimusiikin monet kokevat harmonisena ja rauhoittavana. Sopivaa musiikkia löytyy monelta tämän aikakauden säveltäjältä, esimerkiksi Bachilta, Telemanilta, Händeliltä ja Vivaldilta. Sopivia kappaleita löytyy myös Bachin passioista ja eri säveltäjien Requiemeista.

Musiikkiäänitteiden käyttö julkisissa ja kaikille avoimissa tilaisuuksissa on aina maksullista ja niitä käytettäessä on muistettava ilmoittaa TEOSTO:lle tiedot käytetyistä kappaleista. Tiedot ja lomakkeet löytyvät osoitteesta <http://www.teosto.fi/teosto/webpages.nsf>

Instrumentaalimusiikkia

Jukka Perko: Kaanaanmaa

J. S. Bach: Goldberg muunnelmat

J. S. Bach: Teoksia luutulle

Ave Maria – Sacred Music, Naxos kokoomalevy

Baroque masterpieces, Naxos kokoomalevy

Renaissance masterpieces, Naxos kokoomalevy

Klassista kuoromusiikkia

J. S. Bach: Die 6 Motetten

Gregorian Chant: Death and Resurrection

G. Fauré: Requiem

The Hilliard Ensemble: Music of Victoria and Palestrina

Arvo Pärt – John Taverner: Out of the Night

Hengellisiä lauluja ja modernia musiikkia

Pekka Simojoki: Hiljaisuuden lauluja – Kuule minun ääneni

Te kaikki kansat tulkaa, Taizé-lauluja

Hiljaisuuden lauluja – Sininen hetki

Esa Ruuttunen: Kahden maan kansalainen

Jälkihoidon tarve

Usein kysytään, kuinka kauan suru kestää. Onnettomuuden jälkeen ihminen tuntee erilaisia fyysisiä oireita, jotka kertovat siitä, että elämä on järkkynyt ja muuttunut. Tavallisia oireita ovat unettomuus, painajaisunet, pelko, masennus, yksinäisyys, tapaturma-alttius ja keskittymisvaikeudet. Oireet saattavat tuntua hämmentäviltä. Ne ovat luonnollinen reaktio tapahtuneeseen. Oman elämän muuttuminen vie voimia ja uuteen tilanteeseen sopeutuminen vaatii aikaa.

Suru jättää ihmiseen pitkän jäljen. Järkyttävän kokemuksen jälkeen mieli on rikki. Tunteiden, mielialan ja ruumiin viestittämien tuntemusten voimakkuus vaihtelee yksilöllisesti. Siksi on tärkeää löytää paikkoja, joissa niistä voi arkailematta puhua.

Tärkeintä on, ettei ihminen jää yksin. Oman terveydentilan kokonaisvaltainen seuraaminen on osa hitaasti alkavaa toipumista. Eri-laisten vieraiden tuntemusten kokeminen hämmentää ja ahdistaa. Ne voivat ilmaantua uudelleen pitkänkin ajan kuluttua tapahtuneesta. Niiden voimakkuus tai kesto voi tulla niin suureksi, että ne vaikeuttavat arkielämää. Silloin on syytä heti puhua asioista toiselle ihmiselle. Lähisukulainen tai hyvä ystävä voi silloin auttaa.

Apua on saatavissa myös muulla tavoin. Seurakunnan diakonia-työntekijöiden, pappien, perheneuvojien ja sairaalateologien puoleen voi kääntyä erilaisissa elämän kriiseissä. Oman paikkakunnan terveyskeskuksen päivystys tai ensiapu tai oman työpaikan työterveyshoitaja antavat välitöntä keskusteluapua.

Monet surevat ovat saaneet apua seurakuntien ja järjestöjen sururyhmistä. Vertaisryhmissä ihmiset auttavat toisiaan käsittelemään erilaisia tunteita. Ryhmiä järjestetään asiakkaiden tarpeiden mukaan esimerkiksi itsemurhan tehneiden läheisille tai äkillisesti lapsensa menettäneille vanhemmille.

Meidän kulttuurissamme pyritään usein vaikenemaan siitä, mikä on vaikeaa. Kun emme tiedä, mitä sanoisimme, emme sano mitään. Suuronnettomuuksien jälkeen pidetään luonnollisena järjestää kriisiryhmiä tai jälkipuinti-istuntoja. Henkiseen huoltoon kuuluu myös jälkihoito ja seuranta.

Ihminen tarvitsee järkyttävän kokemuksen jälkeen monenlaista tukea ja hoitoa. Se voi koostua henkisestä ja taloudellisesta tuesta, myös psykoterapiasta. Tavoitteena on vähittäinen sopeutuminen uuteen tilanteeseen, joka ei enää koskaan ole sama kuin ennen onnettomuutta.

Suomen Mielenterveysseuran SOS-keskuksen ulkomaalaisyksikkö auttaa Suomessa asuvia maahanmuuttajia ja heidän perheitään sekä edistää kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Lasten jälkihoito saattaa unohtua. Ajatellaan, että lapsi kyllä toipuu ja unohtaa. Lapsi toki suuntaa tulevaisuuteen, mutta hän myös muistaa tarkasti sen, missä hän on ollut mukana. Myös lapsille on perustettu omia sururyhmiä. Lapsen tulee saada puhua kokemastaan, hän voi kirjoittaa siitä, maalata ja piirtää. Lapset jäsentävät vaikeita kokemuksia leikeissään. Päivähoidossa ja koulussa on tärkeää seurata, miten lapset ja nuoret käsittelevät vaikeita kokemuksia. Joku lapsi voi tulla aggressiiviseksi, toinen masentua, kolmas sairastella. Lapset tarvitsevat rituaaleja päästäkseen surunsa yli. Aikuinen voi antaa lapselle mallia siitä, kuinka toimitaan. Lapsen turvallisuuden tunnetta tukee arkirutiinien ylläpitäminen.

Suomen Mielenterveysseuran kuntoutusyksikkö järjestää räätälöityjä kuntoutuskursseja ihmisille, jotka ovat vaikeassa elämäntilanteessa erilaisten kriisien vuoksi. Kuntoutus tukee omaa selviytymistä sekä ehkäisee syrjäytymistä ja sairastumista.

Useiden järjestöjen kriisityössä on mukana vapaaehtoisia, tehtävään koulutuksen saaneita tukihenkilöitä. Tukihenkilön voi saada ottamalla yhteyttä järjestön lähimpään paikallistoimistoon.

”Aika on paras lääke”, sanotaan usein. Aika lieventää ja antaa etäisyyttä, vaikka menetetty asia tai ihminen ei koskaan palaa. Muistelu on tärkeää, mutta siihen ei saisi jäädä kiinni. Kaunokirjallisuus, runot ja musiikki auttavat ihmistä surun työstämisessä. Norjalainen runoilija Jan-Erik Vold toteaa runossaan *Kun linnut eivät laula*: ”Se mustuus jota me kutsumme suruksi. Se kestää harvoin enemmän kuin seitsemän vuotta.”

Puhelinapua

Kirkon palveleva puhelin 10 071 suomenkielisille,
ruotsinkielisille 10 072, 06- ja 09-alueilla,
0800–19072 muualla maassa.
Päivystysajat löytyvät puhelinluetteloista.

Suomen Mielenterveysseuran kriisipuhelimet tarjoavat apua erilaisissa äkillisissä elämänkriiseissä tukemalla avuntarvitsijaa ja kartoittamalla tilannetta. Tiedot näistä löytyvät puhelinluettelosta.

Valtakunnallinen kriisipuhelin 0203 445 566
tiistai-lauantai 15.00–6.00
sunnuntai ja maanantai 15.00–22.00

Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Lasten ja nuorten puhelin 0800 120 400

Rikosuhripäivystys 020 316 116
maanantai-tiistai 13.00–21.00
keskiviikko-perjantai 17.00–21.00
Lisätietoja: www.rikosuhripaivystys.fi

Apua verkosta

Verkkopalvelujen kautta löytyy erilaisia avun muotoja. Osa palvelun tarjoajista koostuu keskustelupalstojen ammattiauttajista, osa palveluista koostuu vain eri aihepiirien artikkeleista ja osa on reaaliaikaisia keskustelupalstoja. Lisäksi verkossa on paljon sellaisia sivuja ja osoitteita, joiden kautta saa tutkittua, todellista tietoa kriiseistä, traumaista, surutyön vaiheista ja toipumisesta.

Verkkopalvelut ovat ihmisten tekemiä, mutta ne eivät kokonaan korvaa toista ihmistä. Erilaisten tuntemusten kuvaaminen kirjoittaen on joillekin helpompaa kuin puhuen. Verkkoyhteydestä puuttuu henkilökohtainen kontakti ja siksi itsessä heränneiden voimakkaiden tuntemusten käsittely täytyy tehdä yksin. Lohdutukseen ja kosketukseen tarvitsemme läsnäolevaa toista ihmistä.

www.apua.info/

Verkkopalvelu tarjoaa tietoja ja tukea esimerkiksi mielenterveydestä, väkivallasta ja päihteistä. Se sisältää mm. artikkeleita ja keskusteluja. Palvelua tuottaa 18 sosiaali- ja terveysalan järjestöä.

www.verkkoklinikka.fi/

Internet-terveyspalvelu, joka tuottaa kävijöille tietoa, asiantuntija-apua ja vertaistukea terveydestä, lääketieteestä ja hyvinvoinnista. Palvelusta vastaava Coronaria Oy on yhteistyössä Mielenterveysseuran kanssa.

www.terkkari.net/

Terkkari.netissä on artikkeleita terveydestä ja alle 18-vuotiaille tarkoitettu ilmainen kysymyspalvelu. Keskusteluryhmissä voi vaihtaa ajatuksia mm. kriiseistä. Terkkari.net on Verkkoklinikan sisäpalvelu.

www.secure-tukinet.net/

Internetissä toimiva kriisikeskus: auttamis- ja tukipalvelujen hake-
misto, keskusteluryhmiä eri aiheista sekä Net-tuki -palvelu, jonka
välityksellä voi saada yksityisen, luottamuksellisen ja halutessaan
nimettömän yhteyden kriisikeskuksen koulutettuihin tukihenkilöihin
ja ammattiauttajiin. Palvelusta vastaavat Tukinet-kriisikeskukset.

Kirjoittajat

Aalto, Kirsti, sairaalasielunhoidon johtaja, s. 5–6

Askola, Irja, seurakuntapastori, s. 31–32

Enckell, Lisa, toimittaja, s. 33–34

Holma, Markku, kouluasiain sihteeri, s. 9

Huovinen, Eero, piispa, s. 35–36

Lindfors, Helena, jumalanpalveluskasvatuksen sihteeri, s. 7–8

Lusikka, Seppo, työalasihteeri, s. 48–52

Samulin, Helena, palvelevan puhelimen sihteeri, s. 39–43

Savolainen, Maisa, toimituspäällikkö, s. 18–19

Silvola, Heli, seurakuntapastori, s. 18

Simola, Seppo, päätoimittaja, s. 37–38

Vanhanen, Tapani, kirkkoherra, s. 29–30

Vuorelma-Olkkola, Päivi, lapsityönohjaaja, s. 14–15

Rukousaineistoa on otettu seuraavista kirjoista

Anna-Mari Kaskinen, kuvitus Taru Castrén,
Kerro minulle taivaasta – kun kuolema koskettaa.
Kirjapaja 2003, s. 21 (1)

Kotien rukouskirja, Lasten Keskus Oy, Helsinki 1991,
s. 15, 18–19

Kirkkokäsikirja I – III

Kirjallisuus

Asiatietoa

Apuja, mutta miten. Kriisityö ja sielunhoito onnettomuuksissa ja vaaratilanteissa. Diakonia ry, Helsinki 1995.

Ayalon, Ofra, Selviydyn. Yhteisön tuki ja selviytyminen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto 1995.

Bendt, Ingela, Kun pieni lapsi kuolee. LK-kirjat 1999.

Dyregrov, Atle, Katastrofipsykologian perusteet. Vastapaino, Tampere 1995.

Dyregrov, Atle, Lapsen suru. Mannerheimin Lastensuojeluliitto 1994.

Dyregrov, Atle & Raundalen, Magne, Sureva lapsi ja koulu. Vastapaino, Tampere 1997.

Elämän ja kuoleman salaisuus: ihmisiä elämän perimmäisten kysymysten äärellä, toim. Tertti Lappalainen. WSOY 2000.

Erkkilä, Jaakko – Holmberg, Tiina – Niemelä, Sirkku – Ylönen, Hilikka, Surevan lapsen kanssa. Suomen Mielenterveysseura 2003.

Eränen, Liisa, Katastrofipsykologia. VAPK-Kustannus 1991.

Harmanen, Eija, Sielunhoito sururyhmässä: tutkimus ryhmän ohjaajan näkökulmasta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Suomalainen teologinen kirjallisuusseura 1997.

Heiskanen, Tarja (toim.), Takaisin elämään. Henkinen tuki ja onnettomuudet. MS-tuotanto Oy 1995.

Heino, Tarja, Pieni enkeli: kuvaus kätkykuolemasta. Otava 1999.

Kirk, Uffe, Psykkinen ensiapu. MLL, SMS, SPR, 1995.

Kuuletko, kun kysyn ja huudan? Opas sururyhmän ohjaajalle. Kristillinen Opintokeskus / Kirkkopalvelut ry 2003.

Laakso, Hilikka, Äidin suru alle seitsenvuotiaan lapsen kuoleman jälkeen. Tampereen yliopisto 2000.

Liian iso ikävä: nuoret kertovat surukokemuksistaan. Toim. Anneli Rantalaiho, loppusanat John Vikström. Karas-Sana 2001.

Lohduttakaa minun kansaani. Jumalanpalvelusaineistoa sairaaloihin ja hoitolaitoksiin. Kirkon sairaalasielunhoidon keskus 1998.

Minkkinen, Tuula, M/s Estonian haveri ja pelastustyö: pelastustyöntekijöiden kokemukset ja psykologisen intervention merkitys. Tampereen yliopisto 1999.

Monikulttuurinen kuolema. SMS-Tuotanto Oy 2001.

Palosaari, Eija, Coping merikatastrofin yhteydessä suomalaisten laivatyöntekijöiden kertomana: "Meri on suuri ja kaunis - sitä pitää kunnioittaa". Tampereen yliopisto 1999.

Pojula, Soili, Surutyö. Kirjapaja 2002.

Saari, Salli, Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kriisit ja niistä selviytyminen. Otava 2000.

Ranssi-Matikainen, Hanna – Juvonen, Riikka, Jospa ukki nukkuukin? Suomen hautaustoimistojen liitto 2002.

Särkynyt sydän - Omainen ja itsemurha, Tarja Heiskanen (toim.). Suomen Mielenterveysseura 1996.

Vierellä kulkien, Raamatun tekstejä ja rukouksia sairaalatyön käyttöön, toim. Tiina Kangasmaa. Suomen Pipliaseura 2000.

Väisänen, Leena, Lapsen menetys: perheen suru ja toipuminen. Kirjapaja 1999.

Yksinäinen kuolema. Itsemurha kirkon haasteena. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 1994:2

Artikkeleita

Kurki, Simo, Ja työnhajaajakin itki. Sielunhoidon Aikakauskirja 13, Helsinki 2001.

Poijula, Soili, Lasten traumat ja niiden hoito. Sinkkonen, J./Pihlaja, P. (toim.) Ulos umpikujasta. Miten auttaa tunnehäiriöistä lasta? WSOY 1999.

Poijula, Soili, Toistaako historia itseään vai voimmeko oppia siitä? Psykkisen trauman hoito. Mielenterveys 4/99.

Sundstén, Ulf, Onnettomuudet ja äkillinen kuolema. Sielunhoidon käsikirja, toim. Kirsti Aalto, Martti Esko, Matti-Pekka Virtaniemi. Kirjapaja, 2. p. 1998.

Monisteita

Kriisitilanteiden mielenterveystyön asiantuntijaryhmän esitys. Sosiaaliterveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, STAKES 1993.

Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1998:1.

WWW-julkaisuja

Moisio, Mia, Auttaja – onnettomuudesta osallinen. Tutkimus seurakuntien työntekijöiden selviytymisestä katastrofityössä. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 1, 2003.

Kirjoja sureville ja menetyksen kokeneille

Aalto, Kirsti - Rauhala, Niilo – Remes, Ulla, Sinua kantavat ikuiset käsivarret. Sairaalan rukouskirja. Kirjapaja 2000.

Aika on jäähyväisten: lohdutuksen sanoja suruun, toim. Katarina Yliruusi, valokuvat: Juhani Yliruusi. Katharos 1999.

Ekola, Hanna, Otan osaa. SLEY-kirjat 1996.

Gootman, Marilyn E., Kun ystävä kuolee. Kirja nuorille surusta ja selviytymisestä. SPR 1998.

Kalmanlehto, Margit, Pieni kirja surusta ja rakkaudesta. Kirjapaja 2002.

Kaskinen, Anna-Mari, Tahtoisin kulkea vierelläsi. Kirjapaja 2001.

Kaskinen, Anna-Mari, Kerro minulle taivaasta: kun kuolema koskettaa. Kirjapaja 2003.

Kilpeläinen, Irja, Kahdeksas kammari. Kirjapaja 1996.

Kilpeläinen, Irja, Sinun kanssasi surussa. Kirjapaja 1989.

Kormilainen, Risto, Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa.
Kirjapaja 1999.

Kormilainen, Risto, Kyynelten läpi: rukouksia surussa. Kirjapaja
2002.

Leinonen, Maaria, Surun sisar on lohdutus. Kirjapaja 2000.

Liikkanen, Annu – Andersson, Lars, Hei vaan, mummi! Lasten kes-
kus 1998.

Lähdesmäki, Kaija, Suru ei kysy lupaa. Herättäjä-Yhdistys 1994.

Miettinen, Esko, Sielu ei kuole. Matkaopas tuonpuoleisuuteen.
Kirjapaja 2002.

Porio, Anja, Rakkaus on väkevämpi, Lasten keskus 1996.

Sinua en unohda: lapsensa menettäneet kertovat,
toim. Anneli Rantalaiho. Karas-sana 1999.

Skeie, Eyvind, Kesämaan lapsi. Kertomus lohdutuksesta ja toivosta.
Oy Edes 1987.

Suvanto, Sirkka-Liisa, Portin tuolla puolen. SLEY-kirjat 1991.

Zink, Jörg, Surussa on kantavaa voimaa. Kirjaneliö 1986.

Muuta aineistoa

Rukouskortit *Empatia, Iltarukous, Rukous illan hämärtyessä, Sairaalan rukous, Surussa ja Siunaus*. Sairaalasielunhoito, Kirkkohallitus

Esitelehtinen *Olet kokenut jotain järkyttävää...*

SPR, Stakes, Suomen Kuntaliitto, Kirkkohallitus, VaPePa

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja

- 1994: 1 Ihmisoikeudet ekumeenisina maailmankysymyksinä
1994: 2 Yksinäinen kuolema. Itsemurha kirkon haasteena
1994: 3 Paluu uuteen. Opas inkerinsuomalaisten paluumuuttajien parissa tehtävään työhön
1994: 4 Normerna och nåden. Etiska frågor inom hälsovården (Arvot ja armo. Terveystieteiden etiikan kysymyksiä. KSK 1993)
1994: 5 Hyvinvointivaltion arvopohja, millaista kehitystä kirkon tulisi tukea
1994: 6 Euroopan unioniin liittyviä eettisiä näkökohtia
1994: 7 Eläköön perhe
1994: 8 Ikääntyvä ihminen seurakunnassa. Seurakuntien eläkeläis- ja vanhustyö 2000
1994: 9 Perheneuvonnan viisi vuosikymmentä
1994:10 Tule meidän kouluumme. Päivän avauksia virsien pohjalta
1994:11 Elämän lisäämisen. Elintensiirrot potilaan, omaisten ja henkilökunnan näkökulmasta
1995: 1 Nuorten itsetuhokäyttäytyminen ja kirkon nuorisotyö
1995: 2 Opas Porvoon yhteiseen julkilausumaan
1995: 3 Ensam död. Självmordet en utmaning för kyrkan
1995: 4 Hyvä ja paha kuolema. Eutanasia-symposium 1995
1995: 5 Kirkko 2000 ja koulu 1999. Seurakunta ja yhteiskunnan kasvatusjärjestelmän kehitysnäkymät 1990-luvulla
1995: 6 Osallisuuden ja jakamisen yhteisö. Suuntaviivoja diakonia- ja yhteiskuntatyön kehittämiseen
1996: 1 En gemenskap av delaktighet och delande
1997: 1 Seurakuntalaisten kirkko, virikkeitä ja suuntaviivoja
1997: 2 Kirkon ikkuna, tietoja evankelis-luterilaisesta kirkosta
1997: 3 Ihmisiksi luomakunnassa. Ihmisoikeudet, kestävä kehitys ja rauha
1997: 4 Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista

- 1998: 1 Katse tulevaisuuteen. Muutossuuntia ja kirkon valintoja
- 1998: 2 Nainen Peilissä. Ekumeenisen vuosikymmenen naistutkimusta, tilannearviota ja sydänääniä arjesta
- 1998: 3 Siunattu kasvatus, KKK:n 50-vuotisjuhlajulkaisu
- 1998: 4 Måne och sol
- 1998: 5 Vietämme ehtoollista
- 1998: 6 Sanan kirkon sanattomat viestit
- 1998: 7 Med blicken på framtiden. Tendenser i tiden - kyrkans val
- 1998: 8 Matkalla messuun
- 1999: 1 Oppia ikä kaikki, kirkon oppilaitostyö opintiellä
- 1999: 2 Kansan kirkosta kansojen kirkoksi
- 1999: 3 Kirkon sijoitustoiminnan eettiset periaatteet
- 1999: 4 Etiska principer för kyrkans placeringsverksamhet
- 2000: 1 Naiset, miehet ja väkivalta
- 2000: 2 Kvinnor, män och våld
- 2000: 3 “Joka viettelee yhden näistä pienimmistä...”
Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisy ja kirkon vastuu
- 2000: 4 Yksi otetaan, toinen jätetään. Terveystieteiden etiikka ja priorisointi
- 2000: 5 Från folkets kyrka till folkens kyrka
- 2000: 6 Palvelkaa Herraa iloiten. Jumalanpalveluksen opas
- 2000: 7 Valitse verkossa viisaasti. Lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden eettiset valinnat
- 2000: 1 “Den som förleder en av dessa små...” (suomeksi nro 2000:3)
- 2001: 2 Rajojen yli, diakoniatyötä Pohjoismaissa
- 2001: 3 Suunnista uskontojen maailmassa. Dialogiopas seurakunnille
- 2001: 4 Kirkon ympäristödiplomi
- 2001: 5 Ethical investment policy of the Evangelical Lutheran Church of Finland
- 2001: 6 Pappina sairaalassa. Kyselytutkimus sairaalapapeista ja heidän työstään
- 2001: 7 Syvyydestä minä huudan. Masennus ja mielenterveys
- 2001: 8 Handbok för kyrkans miljödiplom

- 2001: 9 Eero Vartio:Tähdenvälejä. Suomen kirkon näkövammais-työ 1951-2001
- 2001:10 Elämä-Usko-Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001
- 2001:11 Hyvää työhön. Kirkon kirja työstä
- 2001:12 Sana tulee näkyväksi. Viittomakielisen käsikirjan käännöksiä 1
- 2002: 1 Livet-Tron-Bönen. Plan för konfirmandarbetet 2001
Life-Faith-Prayer. Confirmation Training Plan 2001
- 2002: 2 Kirkon työntekijän vaitiolovelvollisuus
- 2002: 3 Tjänna Herren med glädje
- 2002: 4 Tystnadsplikt för kyrkans anställda
- 2002: 5 Jaetaan ilo, dela glädjen. Kirkon Missio 2000-luvulla, raportti
- 2003: 1 Raili Gothóni: Siivet kantaa elämään.
Riemuvuoden erityismääräraha projektien arviointitutkimus
- 2003: 2 Kirkon viestintä – kohtaamista ja sanoman levitystä
- 2003: 3 Kirkko kaikille – kirkon vammaispoliittinen ohjelma
- 2003: 4 Oppiminen ja ohjaus työelämässä
- 2003: 5 En kyrka för alla. Finlands evangelisk-lutherska kyrkas handikappolitiska program
- 2004: 1 Onnettomuuden tapahduttua. Suruhartauden toteuttaminen

Tilausosoite:
Kirkkohallituksen julkaisu- ja AV-myynti,
PL 185, 00161 Helsinki
puh. (09) 180 2315
faksi (09) 180 2454
sähköposti: julkaisumyynti@evl.fi